



KASVUALUSTA

Turpeesta luopumisen rakennemuutos
Taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset ulottuvuudet



Euroopan unionin
osarahoittama



SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

samk



KEKSINTÖSÄÄTIÖ
Foundation for Finnish Inventions

Prizztech

Sisältö

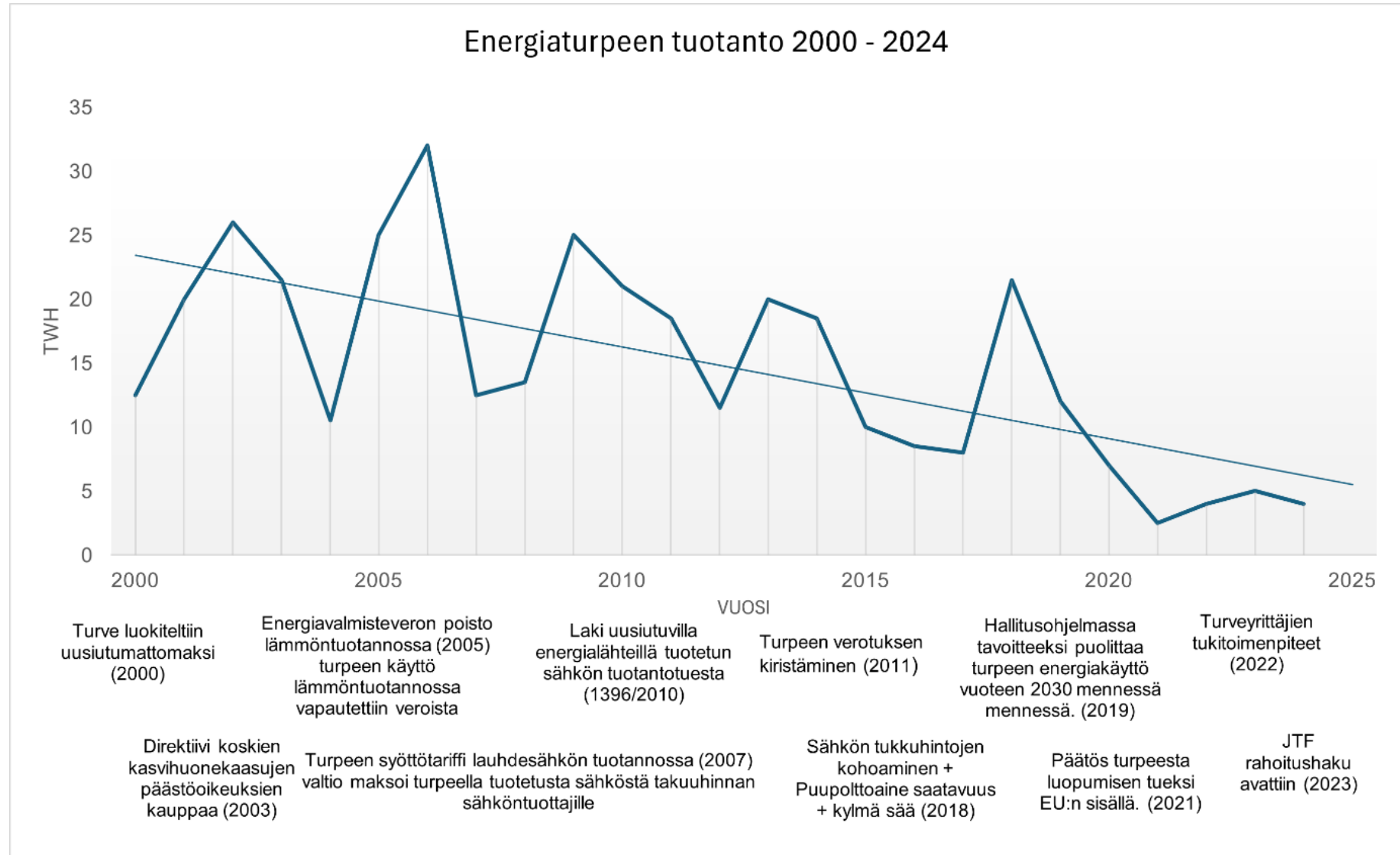
- Turpeen käytön vähenemisen taustat
- Turvealan rakennemuutos – Geelsin monitasomalli
- Turvealan muutos Euroopassa
- PESE - toimintaympäristön analyysi
- Johtopäätökset ja opit tulevaisuuteen
- Kiitos ja kysymyksiä?



**Euroopan unionin
osarahoittama**



Turpeen käytön vähenemisen taustat



 Euroopan unionin
osarahoittama

Turvealan rakennemuutos – Geelsin monitasomalli

Turvealan rakennemuutoksen tasot, mukailtu Geelsin (2002) monitasoisesta muutosteoriasta.

Taso	Miten muutos tapahtuu	Muutoksen suunta
Makrotaso (Maisema)	Ilmastopolitiikan kiristyminen, EU:n päästövähennystavoitteet, fossiilisten polttoaineiden verotus, kuluttajien kasvava ympäristötietoisuus.	Luo painetta muutokselle
Mesotaso (Regiimi)	Turvealan yritykset ja energiayhtiöt kohtaavat kustannuspaineita, sääntelyn muutoksia ja poliittista vastustusta. Tukimekanismien uudelleenohjaaminen uusiutuviin energialähteisiin pakottaa yrityksiä miettimään vaihtoehtoisia liiketoimintamalleja.	Yrittää mukautua, jarruttaa muutosta tai puolustaa asemaansa tai heikentyy ja menettää hallitsevan asemansa
Mikrotaso (Markkina- raot)	Uusiutuvat energialähteet, kuten bioenergia, lämpöpumput ja biokaasu, saavat uusia markkinoita, kun turpeen käyttö vähenee. Yritykset kehittävät uusia ratkaisuja, ja osa turveyrittäjistä siirtyy uusiin elinkeinoihin.	Markkinarakoja uusille teknologioille



**Euroopan unionin
osarahoittama**



Muutos Euroopassa

- EU:n ilmastopolitiikka, keskeinen energiamurroksen ajuri.
 - päästökauppajärjestelmä
 - päästövähennystavoitteet,
- EU-tasolla on panostettu voimakkaasti uusiutuvaan energiaan, →vauhdittanut fossiilisista polttoaineista luopumista.
- Just Transition Fund (JTF)
 - tukemaan alueita ja toimialoja, jotka kärsivät eniten energiasiirtymän vaikutuksista.

Irlanti – Turpeen alasajo

- Turpeeseen perustuvaa sähköntuotantoa pidettiin kansallisena ylpeydenaiheena ja merkittävänä insinööritaidon saavutuksena, joka vähensi riippuvuutta tuontipolttoaineista
- Irlannissa turpeen alasajo eteni nopeasti ja aiheutti voimakasta vastustusta
- Päätöksiä tehtiin nopeasti ilman riittävää valmistelua, mikä jätti yrittäjiä tyhjän päälle.
- **Haaste:** Yhteisöt kokivat, että siirtymän suunnitteluun ei osallistettu paikallisia toimijoita tarpeeksi.

Banerjee, A. & Schuitema, G. (2023). *Spatial justice as a prerequisite for a just transition in rural areas? The case study from the Irish peatlands. Environment and Planning C: Politics and Space, 41(6), 1096-1112.*



**Euroopan unionin
osarahoittama**

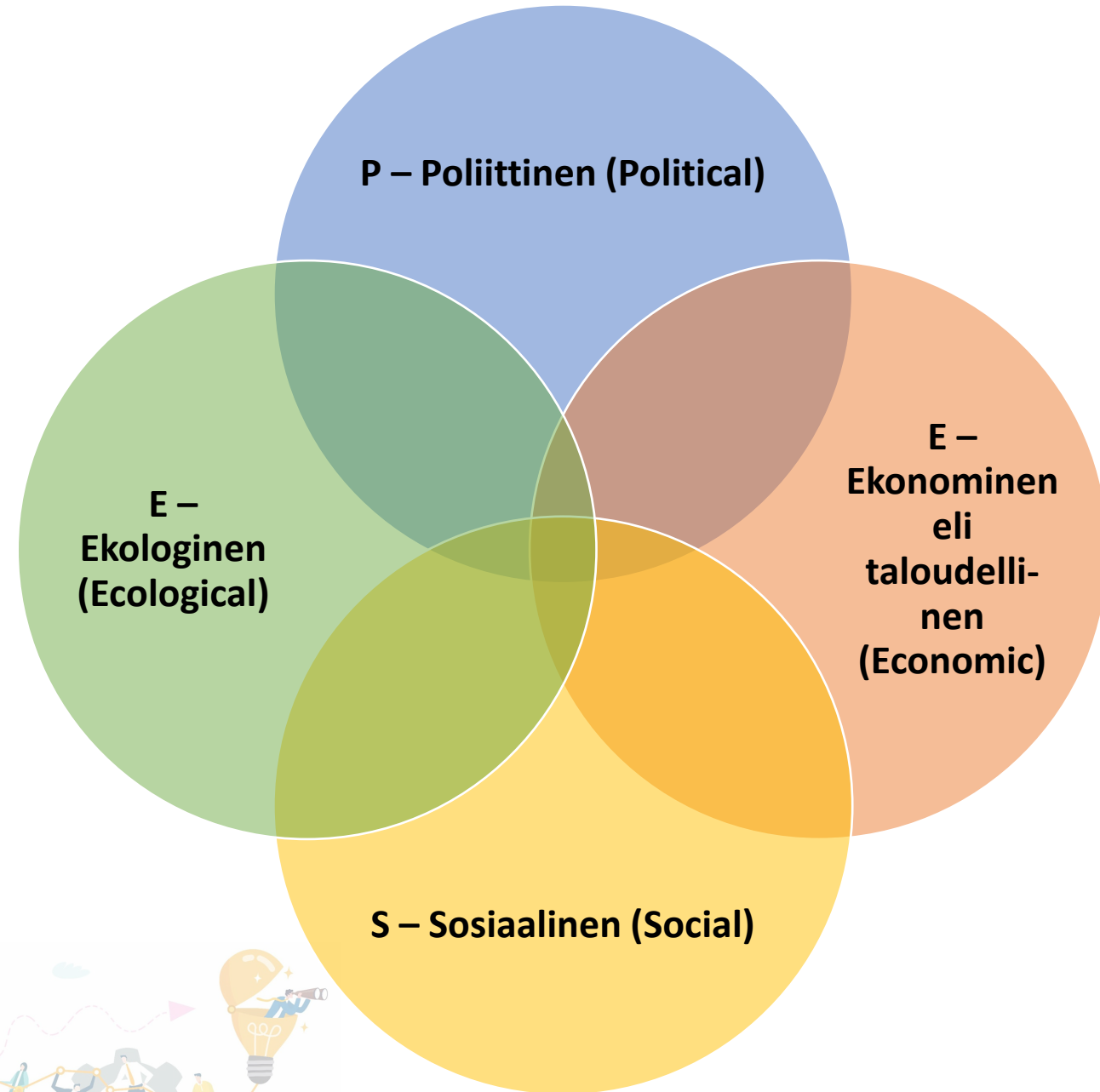


PESE-analyysi

- Pohjautuu pestel-analyysiin, joka strategiatyökalu toimintaympäristön analyysiin
- PESE keskittyy erityisesti **neljään keskeiseen ulottuvuuteen**, jotka auttavat ymmärt

Aineisto vuosilta 2020-2025

- **Turvetuottajien haastattelututkimuksia** (2 kpl) – yrittäjien kokemuksia ja näkemyksiä alan murroksesta
- **Tutkimusartikkeleita** (3 kpl) – energia-alan murrosta käsitteleviä asiantuntijanäkökuilma
- **Lehtiartikkeleita ja uutisia** (26 kpl) – tapahtumien kulun ja yhteiskunnallisen keskustelun seuraamiseksi
- **Mielipidekirjoituksia ja tiedotteita** (8 kpl) – tuoden esiin eri toimijoiden näkemyksiä ja huolenaiheita



**Euroopan unionin
osarahoittama**



PESE-analyysi

Poliittinen

Hallituksen päätökset turpeen energiakäytön puolittamisesta

Päätöksillä oli merkittäviä alueellisia vaikutuksia, ja työllisyyden erot lisäsivät painetta tukitoimille, kuten uudelleen koulutukselle ja työllistämiselle.

Taloudellinen

Päästöoikeuksien hinnannousu teki turpeesta kallista ja johti investointien kannattamattomuuteen ja jopa konkurssiin

Urakointisopimukset, suunnittelualat ja uudet tuotantomuodot tarjosivat korvaavia elinkeinoja.

Epäselvä tukipolitiikka ja romutuspalkkiot eivät korvanneet elinkeinon menetyksiä.

 Euroopan unionin
osarahoittama



PESE-analyysi

Sosiaalinen:

Yrittäjät kokivat
"leimautumista"
ympäristörikkolliksiksi

Turpeentuotanto oli
monelle elämäntapa
– yhteisöjen
mureneminen
korostui

Nuorten
työmahdollisuuksien
väheneminen
vaikutti alueelliseen
työllisyyteen

Ekologinen

Turpeen käytön
vähentäminen tärkeä
osa päästötavoitteita

Uusiutuvien
energiamuotojen
kehitys tärkeässä
roolissa



Euroopan unionin
osarahoittama



Johtopäätökset ja tulevaisuuden opit

Makrotaso

- Poliittiset linjaukset, kuten päästövähennystavoitteet ja fossiilisten polttoaineiden verotus, loivat paineen siirtymälle (P, E).
- Paineen taustalla oli kestävän kehityksen tavoitteet, mutta toteutus oli epäselvä yrittäjille (S, E).
- Viestinnän puutteet ja päätöksenteon läpinäkyvyyden ongelmat lisäsivät epävarmuutta, mikä on ollut nähtävissä myös muissa maissa, kuten Irlannissa (P, S).

Mesotaso

- Paine kohdistui yrityksiin päästöoikeuksien hintojen nousun ja tukien uudelleenohjauksen kautta (P, E).
- Tämä synnytti taloudellisia haasteita yrityksille, joilla oli suuria investointeja tuotannon infrastruktuuriin (E).
- Tukimekanismien viivästyminen ja epäselvyys lisäsivät epävarmuutta, mikä johti joissakin tapauksissa yritystoiminnan lopettamiseen (S).
- Paine johti yritysten pyrkimykseen mukautua, jarruttaa tai puolustaa asemaansa

Mikrotaso

- Muutokset näkyivät yksittäisten yrittäjien tasolla. Osa yrittäjistä tunnisti uusia liiketoimintamahdollisuuksia, mutta epäselvät tukijärjestelmät ja polkuriippuvuus estivät monia hyödyntämästä niitä (P, S, E).
- Yrittäjien yhteistyö ja verkostoituminen tukivat joidenkin yritysten kykyä sopeutua ja löytää uusia ratkaisuja, kuten esim. Irlannissa on havaittu vastaavien energiamuutosten yhteydessä (S, E)



Euroopan unionin
osarahoittama



Johtopäätökset ja tulevaisuuden opit

- Menneisyyden paino → vanhat investoinnit ja polkuriippuvuus → hidastivat siirtymää
- Poliittiset päätökset ja sääntely → nopea muutos.
- Ennakointikykyiset yritykset kuitenkin kykenivät ketterämmin tunnistamaan kriittisiä solmukohtia ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia.
- Varhainen ja selkeä ohjaus olisi tukenut aktiivisempaa sopeutumista ja vähentänyt muutoksen hallitsemattomuutta.
- Jatkossa tulisi tutkia, miten poliittisten päätösten ennakoitavuus yrityksissä, tukijärjestelmät ja yhteistyö voivat edistää yrittäjien sopeutumista ja uusien liiketoimintamallien kehittämistä. Näiden tekijöiden syvempi ymmärtäminen voi tarjota keinoja hallita tulevia rakennemuutoksia.



**Euroopan unionin
osarahoittama**



Kiitos

Artikkeli on kirjoitettu osana Satakunnassa käynnissä olevaa Kasvualusta – uusille urille ja innovaatioille –hanketta (Euroopan unionin osarahoittama, JTF), jota toteuttavat Prizztech Oy, Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK) ja Keksintösäätiö. Hankkeen toteutusaika on 1.10.2023-30.6.2026.

Kirjoittajat:

Sanna Lindgren, DI, tutkija,
SAMK

Tiina Mäkitalo, YTM,
tutkimuspäällikkö, SAMK

Nina Karttunen, sairaanhoitaja
(YAMK), tutkija, SAMK



**Euroopan unionin
osarahoittama**





Kasvualusta – uusille urille ja innovaatioille –hanke 1.10.2023-30.6.2026



**Euroopan unionin
osarahoittama**



SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

samk



KEKSINTÖSÄÄTIÖ
Foundation for Finnish Inventions

Prizztech